EDEBİYAT

Türk Edebiyatında

BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ

CİLT 1: NÜSHALAR

EDEBİYATA, SOSYAL HAYATA
VE SANATA ETKİSİ

EDİTÖR: **BÜNYAMİN AYÇİÇEĞİ**

DBY | dünbugün yarın

“**dün**”den öğrendiklerinle
“**bugün**”ü yaşamak
“**yarın**”ları aydınlatır.

TÜRK EDEBİYATINDA
BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ CİLT 1: NÜSHALAR
EDEBİYATA, SOSYAL HAYATA VE SANATA ETKİSİ

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 385
Edebiyat: 199

ISBN 978-625-6063-10-5 (1.c)
978-625-6063-09-9 (Tk)
Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, 2024

Yazarlar:
Bünyamin Ayçiçeği, Ayşe Ayçiçeği Dinn, Cihat Ekiz, Nurettin Gemici, Hamza Koç, Elif Kurumehmet, Murat Cemalettin Necipoğlu, Abdurrahman Özdemir, Ali Selçuk, Fatih Yaman

Kitap Editörü:
Bünyamin Ayçiçeği

Dizi Editörü:
Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.
(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Türk Edebiyatında Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'si Cilt 1: Nüshalar - Edebiyata, Sosyal Hayata ve Sanata Etkisi
Yazarlar: Bünyamin Ayçiçeği (Doç. Dr.), Ayşe Ayçiçeği Dinn (Prof. Dr.), Cihat Ekiz (Araş. Gör.), Nurettin Gemici (Prof. Dr.), Hamza Koç (Doç. Dr.), Elif Kurumehmet (Öğr. Gör), Murat Cemalettin Necipoğlu (Doktora Öğrencisi), Abdurrahman Özdemir (Prof. Dr.), Ali Selçuk (Prof. Dr.), Fatih Yaman (Doç. Dr.)
Editör: Bünyamin Ayçiçeği (Doç. Dr.)
İstanbul : DBY Yayınları, 2024.
552 s. ; 16,0 x 23,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 385)
ISBN 978-625-6063-10-5 (1.c) 978-625-6063-09-9 (Tk)
1- Edebiyat 2- Klasik Türk Edebiyatı 3- Kasîde

Bu ciltte yer alan son bölüm, TÜBİTAK tarafından 1002 programı kapsamında desteklenen 215K398 numaralı, "Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'sinin Geçmişten Günümüze Türkiye Toplumu Üzerindeki Akademik, Sosyal ve Dinî Etkileri" adlı projenin yayına dönüşmüş hâlidir. Desteklerinden ötürü TÜBİTAK'ın ilgili birimlerine teşekkür ederiz.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

EDEBİYAT

Türk Edebiyatında

BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ

CİLT 1: NÜSHALAR

EDEBİYATA, SOSYAL HAYATA
VE SANATA ETKİSİ

Editör: **Bünyamin Ayçiçeği**

Bölüm Yazarları:
Bünyamin Ayçiçeği • Ayşe Ayçiçeği Dinn
Cihat Ekiz • Nurettin Gemici • Hamza Koç
Elif Kurumehmet • Murat Cemalettin Necipoğlu
Abdurrahman Özdemir • Ali Selçuk • Fatih Yaman

BÜNYAMİN AYÇİÇEĞİ, 8 Mart 1976 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1998'de Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında *Sarı Abdullah Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Gülşen-i Râz Adlı Mesnevîsinin Transkripsiyonlu Metni* adlı yüksek lisans teziyle 2001 yılında bilim uzmanı ünvanını; 2014 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında *Behiştî Ahmed Sinan'ın (ö. 917/1511-12?) İskender-nâme'si (İnceleme-Metin)* adlı teziyle de bilim doktoru ünvanını aldı. 1998-2014 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği; 2012-2014 yılları arasında Kuveyt'te Türk Büyükelçiliğinde Türkçe okutmanlığı yaptı. 2014 yılından beri İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalında çalışmaktadır. 18.11.2020 tarihinde klasik Türk edebiyatı alanında doçent oldu. Evli ve bir kız babası olan yazarın özellikle dinî-edebî metinlerle ilgili bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. İletişim: *bunyamin.aycicegi@istanbul.edu.tr*

AYŞE AYÇİÇEĞİ DİNN, İstanbul Üniversitesi'nden mezun olup yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi'nde, doktorasını Marmara Üniversitesi'nde yapmıştır. Doktora sonrası araştırmasını Washington'da Amerikan Üniversitesi'nde yapmış ve Boston Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak çalışmıştır. İstanbul Üniversitesi'nde psikoloji bölüm başkan yardımcılığı, bölüm başkanlığı, rektör yardımcılığı, kariyer merkezi kuruculuğu ve müdürlüğü görevlerinde bulunan Prof. Dr. Ayşe Ayçiçeği Dinn, İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun kurulmasında da önderlik etmiştir. Şu anda İstanbul Atlas Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nde dekanlık görevini üstlenmekte, psikoloji bölümünde ise lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde dersler vermektedir. İstanbul Atlas Üniversitesi Psikoloji Laboratuvarının kurulmasında emeği geçen Prof. Dr. Ayşe Ayçiçeği Dinn deneysel psikoloji, bilişsel psikoloji, nöropsikoloji, dil psikolojisi ve kültürlerarası psikoloji alanlarında ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel araştırmalar yürütmekte olup psikoloji bilimi için temel kitapların çevirisini yaparak Türkçeye kazandırmıştır. Çok sayıda Türkçe ve İngilizce çalışması, yayınladığı kitap ve makaleleri olup h-indeksi 22'dir. İletişim: *ayse.dinn@atlas.edu.tr*

CİHAT EKİZ, Kütahya'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 2012 yılında Kütahya Akşemsettin Anadolu İmam Hatip Lisesini bitirdi. 2017 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı yıl bu fakültede başladığı Türk İslam Edebiyatı yüksek lisans eğitimini 2019'da Doç. Dr. M. Murat Yurtsever danışmanlığında tamamladı. 2019'da Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı anabilim dalına araştırma görevlisi olarak atandı. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstirüsü İslam Tarihi ve Sanatları Türk İslam Edebiyatı alanında doktora eğitimine başladı. Hâlen bu görevini ve Prof. Dr. Zülfikar Güngör danışmanlığındaki *Ahmed b. Seydî el-Bigavî'nin Avârifü'l-Ma'ârif Tercümesi (İnceleme-Metin)* başlıklı doktora tez çalışmasını sürdürmektedir. İletişim: *ekizc@ankara.edu.tr*

NURETTİN GEMİCİ, Bolvadin İmam-Hatip Lisesini 1985 yılında bitirdi. Ardından Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1990 yılında mezun oldu. 2 Ocak 1991-18 Ağustos 1993 yılları arasında Bağcılar Endüstri Meslek Lisesi'nde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yaptı. 1993 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını bitirdi. 1993 yılında YLS sınavını kazanarak Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. 1994 Yılında YÖK bursuyla Almanya'ya gitti. Bamberg şehrinde doktora eğitimini 1999 yılında

bitirdikten sonra Avrupa Diyanet teşkilatlarında eğitim bölümünde çalıştı. Almanya'da doktora eğitimi sırasında başta cami hizmetleri olmak üzere 8-18 yaş gençlerin eğitimine katkı sundu. 2007 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde görev yapmaktadır. 2011 yılında Doçent, 2017 yılında Profesör oldu. Siyer, İslam Tarihi ve Medeniyeti, Osmanlı Dönemi Siyer Metinleri, Osmanlı Tarihi, Kültür ve Medeniyeti, Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi, Tanzimat Sonrası İlim ve Kültürel Hayat ve Modernleşme, Din Eğitimi, Ahilik vb. konularda çalışmalarını sürdürmektedir. İletişim: *ngemici@istanbul.edu.tr*

HAMZA KOÇ, Trabzon'un Akçaabat ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 2006 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *16. Yüzyılda Yazılmış Bir Behrâm-ı Gûr Mesnevisi I, İnceleme-Edisyon Kritikli Metin* adlı teziyle yüksek lisansını (2010), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Nizâmî'nin Dört Mesnevisinin Mensur Tercümesi [Heft Peyker, İskendernâme, Hüsrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, İnceleme-Edisyon Kritikli Metin]* adlı teziyle de doktorasını (2016) tamamladı. 2006-2013 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda ve bazı özel öğretim kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 2013'te Giresun Üniversitesi Rektörlük Türk Dili Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. 2016 yılından itibaren aynı üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İletişim: *hamza.koc@giresun.edu.tr*

ELİF KURUMEHMET, Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı şehrin çeşitli okullarında, lisans öğrenimini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde tamamladı. 2003-2014 yılları arasında MEB kadrosunda öğretmenlik yaptı. Yüksek lisans eğitimini İslam Tarihi ve Sanatları alanında tamamlayarak 2015-2021 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Akademik çalışmaları yanında yurt dışında ve içinde birçok sanatsal proje ve sergiye iştirak etti. Hâlen İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümünde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. İletişim: *elif.k@istanbul.edu.tr*

MURAT CEMALETTİN NECİPOĞLU, 1978 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Babası Hafız Şerafettin Necipoğlu'nun yönlendirmesiyle küçük yaşlardan itibaren "cami mûsıkîsi" ile tanıştı ve bu mûsıkînin en önemli icracıları ile aynı meclislerde okuma fırsatına erişti. 90'lı yılların başında, Bakırköy Mûsıkî Derneğinde Klasik Türk Mûsıkîsi çalışmalarına devam etti. Böylelikle hem Türk Din Mûsıkîsi hem Klasik Türk Mûsıkîsi alanında ilerleme kaydetti. Her iki alanda da başarılı olması kendisine solist, kasidehan, mevlithan ve gazelhan vasıflarını kazandırdı. Gerek adına düzenlenen meclislerde gerek çeşitli etnik gruplarda solist olarak ülkemizin en seçkin konser salonlarında ve yurt dışındaki birçok ülkede konserlere katıldı. İlahi, tevşih, tasavvufî türkü ve şarkı formlarında beste çalışmalarıyla Türk Din Mûsıkîsi'ne hizmeti şiâr edindi. Birçok Türk din mûsıkîsi albümüne konuk sanatçı vasfıyla renk katan Necipoğlu'nun "Âşıkan- Sûfî Hisler- Yâ Şâfî Derman Sensin" isimlerinde üç Türk din mûsıkîsi albümü bulunmaktadır. Ayrıca; İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Mûsıkîsi Anabilim dalında hazırladığı, "Mevlit İcrâsında İstanbul Tavrı" adlı teziyle bilim uzmanı ünvanını aldı. Hâlen aynı bölümde, Prof. Dr. Ubeydullah Sezikli danışmanlığında, "Geleneksel Mevlit İcrâsına Yönelik Bir Eğitim Modeli" adlı doktora tezini hazırlamaktadır. İletişim: *necipoglumurat@gmail.com*

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR, 1969 yılında Karabük Safranbolu'da dünyaya geldi. İlk ve ortaöğrenimini Karabük'te, yükseköğrenimini 1991'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 1992 yılında başladığı lisansüstü eğitimi çerçevesinde 1995 yılında yüksek lisansını, 2000 yılında doktorasını bitirdi. 1994 yılından itibaren çalışmaya başladığı Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesinde 2001 yılına kadar okutman, 2008 yılına kadar da yardımcı doçent olarak görev yaptı. Arap Dili ve Belâgatı alanında 2008 yılında Doçent oldu. 2009 itibariyle tayin olduğu İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 2013 yılında profesörlüğe atandı. 2014-2016 yılları arasında Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, 2018-2020 yılları arasında Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde dekanlık ve rektör yardımcılığı vazifelerinde bulundu. Abdurrahman Özdemir'in Arap Dili ve Belâgatı alanında kitap, kitap bölümü, makale ve sempozyum bildirileri bulunmakta olup alanı yanında Kur'an Kıraati, Eski Türk Edebiyatı, Aruz, Klasik Türk Mûsıkîsi gibi disiplinlerle de yakından ilgilidir. Abdurrahman Özdemir evli ve iki çocuk babasıdır. İletişim: *abdurrahman.ozdemir@istanbul.edu.tr*

ALİ SELÇUK, 1970'te Mersin'de doğdu. Doktorasını *Mersin Tahtacıları* başlığını taşıyan çalışmasıyla Erciyes Üniversitesinde 2003 yılında tamamladı. Alevilik, Tahtacılar, Hubyâr Sultan Ocağı, Sıraçlar, Anşa Bacılılar, Girit Göçmenleri, Giritli Bektaşiler, Balkan Aleviliği ve Bektaşiliği konularındaki akademik çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. Ali Selçuk, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi bölümünde öğretim üyesidir. İletişim: *aliselcuk@erciyes.edu.tr*

FATİH YAMAN, Lisans derecelerini Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat, Anadolu Üniversitesi Sosyoloji ve Marmara Üniversitesi Gazetecilik bölümlerinden aldı. Yüksek lisans ve doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. Yaman, ABD'de Utah Üniversitesi Siyaset Bilimi (2006-2007), Almanya'da Tübingen Üniversitesi Katolik Teolojisi (2010) ve Justus Liebig Giessen Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Kültürel Çalışmalar bölümlerinde (2012) "misafir araştırmacı" olarak kendi alanında araştırmalarda bulundu. *Avrupa'da İslam ve Sivil Toplum* (2017); *Göç ve Toplum* (2019) isimli kitapları bulunan Doç. Dr. Fatih Yaman; göç politikaları, sivil toplum, sosyal değişim, medya, kimlik ve radikalleşme konularındaki çalışmalarına İstanbul Medeniyet Üniversitesinde öğretim üyesi olarak devam etmektedir. İletişim: *fatih.yaman@medeniyet.edu.tr*

Kitapta yer alan görseller, eserlerin tıpkıbasım sayfaları ve videolara dijital platformlar üzerinden kolayca erişim sağlanabilmesi için QR Kod uygulaması kullanılmıştır.

İçindekiler

Ön Söz.....9

Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'in Kitabın Yazılışına Düştüğü Tarih..... 14

İmâm Bûsîrî'nin Hayatı, Divan'ı ve Kasîde-i Bürde'si..... 17
Bünyamin Ayçiçeği

NÜSHALARIN İNCELENMESİ

Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Mensur Tercüme ve Şerhleri..... 39
Bünyamin Ayçiçeği

Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Manzum Şerhleri..... 89
Hamza Koç

Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Manzum Tercümeleri..... 99
Hamza Koç

Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Tahmisleri..... 169
Bünyamin Ayçiçeği

SOSYAL HAYATA VE SANATA ETKİSİ

Kasîde-i Bürde'yi Okuma Âdâbı ve Bürde'nin Havâssı..... 183
Bünyamin Ayçiçeği

Hüseyin Vassâf'ın Kitâbü'l-Külliyât Adlı Eserinden Hareketle Kasîde-i Bürde'nin Havâssı..... 191
Cihat Ekiz

Kasîde-i Bürde'nin İcâzetnâmeleri 209
Bünyamin Ayçiçeği

Kasîde-i Bürde'nin Medrese Eğitimindeki Yeri 215
Bünyamin Ayçiçeği

Kasîde-i Bürde'nin Farklı Dillere Tercümeleri 219
Bünyamin Ayçiçeği

Kasîde-i Bürde'nin Hat Sanatındaki Yeri 247
Bünyamin Ayçiçeği • Elif Kurumehmet

Kasîde-i Bürde'nin Türk Mûsıkîsindeki Yeri 275
Bünyamin Ayçiçeği • Murat Cemalettin Necipoğlu

PROJE ÇALIŞMASI

Ön Söz 293
Tablo ve Şekil Listesi 294
Özet 295
Abstract 296
Giriş 297
Literatür Özeti 298
Gereç ve Yöntem 303
Sosyal Araştırmada Uygulanan Gereç ve Yöntem 481
Bulgular ve Tartışma/Sonuç 487
Ek 1. Yazma Eser Listesi 503
Ek 2. Anket 529

Kaynakça 533

Ön Söz

Türk edebiyatında dinî eserler içinde Hz. Peygamber'le ilgili olanlar büyük bir yekûn teşkil etmektedir. Hazırlanan müstakil kitapların kapladığı hususî sahayla beraber hemen hemen tüm divanlarda, mesnevîlerde ve farklı şekilde-türde kaleme alınmış divan edebiyatı dairesindeki her eserde, Hz. Peygamber'i konu edinen kısa ya da uzun parçalar bulunmaktadır. Özellikle Türk milleti bunu, Hz. Muhammed'e duyduğu muhabbet ve hürmetin bir gereği, şefaat arzusunun gerçekleşmesi için bir yol olarak görmüştür. İslam'ın ilk dönemlerinden başlayarak Rasûlullah'ı anlatan ve O'nun şahsında tecessüm eden davayı, yolu savunan; varlığının bir müslüman için ne ifade ettiğini mısralara döken şairler bulunmaktadır. "Hz. Peygamber'in şairleri" diyebileceğimiz bu sahabeler, İslam davasının yüce sesli savunucusu olmuşlardır. Abdullah bin Revâha (ö. 629), Kâ'b bin Züheyr (ö. 645?), Hassân bin Sâbit (ö. 680?) bu sahabelerden sadece birkaçıdır. Arap toplumunda şiirin ne kadar önemli olduğu, şairin de o dönemin medya vazifesini üstlendiği malumdur. Bu nedenle Hz. Peygamber Hassân bin Sâbit için, onun şairlik kabiliyeti ve ilhamı Cebrail tarafından teyit ediliyor/destekleniyor, diye buyurmuş ve onun için dua etmiştir.

Bürde; aba, hırka demektir. Kâ'b bin Züheyr, hâlini arz ederek Hz. Peygamber'den af dilediği, O'nu ve sahâbeleri medhettiği meşhur şiirini okuduğu esnada şu beyte gelince, Hz. Peygamber hırkasını çıkarıp Kâ'b'ın omuzlarına bırakmış, sonrasında kaside "*Bürde kasidesi*" olarak şöhret bulmuştur:

İnne'r-rasûle le-nûrun yüstedâ'u bi-hî
Muhammedün min suyûfi'llâhi meslûlu

"Peygamber Allah'ın öyle bir yalın kılıcıdır ki karanlıkta kalanlar onun aydınlığı ile yol bulur."

Şiirin mütercimlerinden olan Sezai Karakoç (1933-2021), bu sahneyi şöyle resmeder: "O, sözün gerçek sahibinin elinden hırkasını giydi. Cebrail'in, kelam meleğinin dokunduğu bir hırka giydi. Peygamber, O'nun üstüne hırkasını atarak koşuyu bitiren birinci atların üstüne atılan örtülerden bir örtü atmış oldu bu fikir ve sanat koşucusunun üstüne. Ve O'nu bu örtü, Peygamberlik rahmetiyle, şefkatiyle, sevgisiyle bürüdü. Ve Kâab bin Züheyr'in şahsında, kendini mutlak'a adayanların bütününü bürüdü (2014, 11-12)."

Rasûlullah'ın kendi hırkasını hediye ederek şairi taltif etmesi, sonraki dönemlerin "câize"lerine de gerekçe teşkil etmiş, Kâ'b'ı bürüyen hırka, takipçisi pek çok şairi de bürümüştür. Bunlardan biri ve bu çalışmanın sebebi Bûsîrî (ö. 1297?) de hırkanın bürüdüklerindendir. Bu hadise gerçekleştikten takriben 600 sene sonra İmâm Bûsîrî bir na't yazacak ve bu şiir de "*Bürde*" adıyla anılacaktır. Nasıl ki Kâ'b bin Züheyr, Bürde'nin altında ölümden kurtulup ebedî bir hayata kavuştuysa Bûsîrî de na'tını yazarak Hz. Peygamber'in Bürde'sine bürünüp maddî manevî hastalıklardan kurtulacaktır. Böylece kaside; hastalıklardan kurtulma, şifa bulma anlamına gelen *Bür'e* ismiyle de şöhrete kavuşacaktır.

Bûsîrî'nin *Bürde*'sini, "Bürüyen Kaside" adıyla tercüme eden Sezai Karakoç, bu şiiri ancak Peygamber âşığı ve O'nun yolunun çilelisi bir şairin hissedebileceği şu cümlelerle tarif eder: "Şiir, baştan sona, Peygamberi, O'na bakışı, Kur'an'ı, İslâmı, tam gerçeklik, samimilik, tabiilik, düşünce ve şiir üslûbuyla, en keskin çizgiler ve bir sevgi ve bir saygı loşluğunda, hep en önemli hedeflerden en önemli hedefe yönelerek getiriyor bize. Veya bizi alıp götürüyor. Büyük entellektüelin şiiridir bu. Abstrenin şiiri. Bir insanın iç oluşu, onarımı ve metamorfozu. Kasidenin başından bir duygu gecesine giren adam, biraz sonra ağaç hışırtılarını, sonra yolda geçenlerin seslerini işitir gibi oluyor. Daha sonra gölgelerini görür gibi. Daha sonra, sanki fıstık ağaçlarının arkasından bir ay çıkıyor. Göğün yakasında bir rozet gibi bir ay. Daha sonra Samanyolu. Şiirin sonuna doğru yavaş yavaş ortalık ağarır gibi oluyor. Bir duygu şafağına ve

sabahına çıkarken içimiz gülpembedir, gül kokulu bad-ı saba ile ürpermektedir. Gerçek. Gerçek. Gerçek... Şiir, gerçekten gerçeğe dönüyor; yapmacıktan, geçici olandan hep uzaklaşıyor. Bir iç arınması oluyor. Peygamber, çağların önünde bir hakikat hükümdarı gibi görünüyor. Ve Kur'an, gerçeğin ve güzelin sonsuz prensipleri, solmaz gülü gibi açılıyor. İslâm medeniyetinin orta noktasında, İslâm Tarihinin orta noktasında, İslâm Ülkelerinin orta noktasında, İslâm Düşüncesinin ve İslâm Sanatının orta noktasında, İslâmın dış ve iç çizgilerinin orta noktasında, yüreğimizin orta noktasında, Şiir, hakikatın merkez noktası etrafında dönüyor (2014, 15-16)."

Bûsîrî'nin *Bürde*'sini konu alan bu çalışmamız iki ciltten müteşekkildir. 1. ciltte, Bünyamin Ayçiçeği tarafından yürütücülüğü yapılan ve Tübitak Sobag-Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu tarafından desteklenen, 20/09/2018 tarih ve 166 sayılı toplantıda da sonuç raporu kabul edilen, "Busirî'nin *Kaside-i Bürde*'sinin Geçmişten Günümüze Türkiye Toplumu Üzerindeki Akademik, Sosyal ve Dini Etkileri" adlı projenin metni yer almaktadır. Öncelikle bu projeyi destekleyen Tübitak'ın ilgili birimlerine teşekkür ederim. İlk olarak projede, *Bürde* hakkında yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Ardından *Bürde*'nin Türk kültürüne yansıması, şifacılık geleneği içindeki yeri, çeşitli araştırma metotlarıyla incelenmiştir. Son olarak, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesindeki *Bürde* nüshaları ele alınarak listelenmiştir. Adı geçen projede araştırmacı olarak görev alan (soyadı sırasıyla) Ayşe Ayçiçeği Dinn'e, Nurettin Gemici'ye, Abdurrahman Özdemir'e, Ali Selçuk'a ve Fatih Yaman'a teşekkürü bir borç bilirim. 1. cildin farklı bölümlerine katkı sunan Cihat Ekiz'e, Elif Kurumehmet'e, Murat Necipoğlu'na ve *Bürde* çalışmalarının hiçbir aşamasında beni yalnız bırakmayıp her zaman destek olan kıymetli kardeşim Hamza Koç'a; projenin yazımı esnasında desteğini esirgemeyen değerli öğrencim ve meslektaşım Aslınur Akdeniz Brehmer'e şükranlarımı sunarım.

Çalışmamızın 2. cildi metinleri kapsamaktadır. Metinleri seçerken her birinin farklı hususiyetleri olmasına dikkat edilmiş, metinlerin sıralanmasında da bu hususiyetler dikkate alınmıştır. İlk sırada, Mücahit Kaçar tarafından hazırlanan "İbrâhîm b.

Süleymân el-Ankaravî'nin Kasîde-i Bürde Şerhi" yer almaktadır. Türk edebiyatında Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış ve sonraki tercümelere, şerhlere öncülük etmiş ilk *Bürde* şerhi olması bakımından Ankaravî'nin eseri oldukça önem arz etmektedir. İkinci olarak Sadık Yazar, kütüphanelerde en çok nüshası bulunan ve *Bürde* literatüründe oldukça önemli bir yeri olan "Le'âlî Mahlaslı Seyyid Ahmed b. Mustafâ'nın Kasîde-i Bürde Şerhi"ni hazırlamıştır. Bu iki şerhin ardından, "satır altı Bürde tercümeleri" literatüründe önem arz eden nüshalar yer almaktadır. Üç tane satır altı *Bürde* tercümesinin ikisi Bünyamin Ayçiçeği tarafından biri de Kenan Mermer tarafından hazırlanmıştır. Son olarak Hamza Koç, her biri farklı hususiyetlere sahip üç manzum metni ortaya koymuştur. Bu cilde katkı sunan kıymetli hocalarım Mücahit Kaçar'a, Sadık Yazar'a, Kenan Mermer'e ve Hamza Koç'a ayrı ayrı şükranlarımı arz ederim.

Bizleri kırmayıp büyük bir lütuf göstererek kitabın yazılışına tarih düşüren kıymetli hocamız Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'e ne kadar teşekkür etsek azdır. Her iki cildde de tarih kıt'ası, ön sözden sonra yer almaktadır.

Kitaplar farklı bölümlerden oluşmakla birlikte ciltlerin sonuna, ilgili cildi kapsayan tek kaynakça hazırlanmış, çalışmanın bütününde İsnad 2. Edisyon atıf sistemine uyulmaya gayret edilmiştir. Nüshaların incelendiği bölümde her eserin ardından, araştırmacılara kolaylık sağlamak maksadıyla, bahsi geçen eserle ilgili yapılan çalışmalar eklenmiştir. Birinci ciltte yer alan kaynakça aynı zamanda, geçmişten bugüne yapılmış Bürde çalışmalarını kapsayan bir liste olarak da değerlendirilebilir. Bazı bölümlerde yer alan karekodlar okutularak konuyla ilgili renkli görsellere, yazma metinlere de ulaşılabilir.

Bundan sonra bulunacak yeni metinler ve ulaşılacak yeni bilgiler **kasideiburde.com** internet sitesine yüklenecektir. Böylece bilgiler güncellenebilecektir. Ayrıca bu sitede, Kâ'b bin Züheyr'in *Bürde*'siyle ilgili bir bölüm de bulunacak, farklı metinler de yer alacaktır. Sitedeki Kâ'b bin Züheyr'in *Bürde*'siyle ilgili kısmı, bu konuda önemli bir doktora tezi hazırlayan ve çeşitli yayımları bulunan değerli hocam Dr. Ömer Said Güler düzenleyecektir.

Kıymetli hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'in her zaman tekrar edip bizlere talim ettiği gibi, "Hazret-i Kur'an dışında hiçbir kitap, hatadan vâreste değildir." Diyarbakırlı Said Paşa da tercümesinin mukaddimesinde şöyle der: "İnsan nisyândan hâlî olamaz. Hatâ ve kusurdan münezzeh olan Zât-ı Kibriyâ'dır." Bu sebeple hatalarımıza ve kusurlarımıza af nazarıyla bakılması istirhamımızdır. Kıymetli okuyucularımız tarafından tekliflerin ve tavsiyelerin editöre iletilmesi hâlinde, sonraki baskılar için değerlendirileceğini ifade etmek isteriz.

Son olarak, *Kasîde-i Bürde* için geçmişten bugüne eser ortaya koyan bütün araştırmacıları saygıyla anıyor, bu çalışmanın da faydalı olmasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ediyoruz.

Bünyamin Ayçiçeği
Haziran 2024

Kasîde-i Bürde'yi Okuma Âdâbı ve Bürde'nin Havâssı

Bünyamin Ayçiçeği

Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalı, (bunyamin.aycicegi@istanbul.edu.tr).

Kasîde-i Bürde, henüz şairi İmâm Bûsîrî hayattayken Abdüsselâm bin İdrîs el-Merrâküşî (ö. 1262?) ve Ebû Şâme el-Makdisî (ö. 1267) tarafından şerhedilmiş, havâssına dair risaleler yazılmış bir metindir. Merrâküşî'nin *Havâssü'l-Bürde*'sinde kasidenin hangi beyitlerinin ne gibi dertlere şifa olacağı ve hâssaları izah edilmiştir (Kaya, 2021, 24/568). Türk edebiyatında da bazı *Bürde* şerhlerinde ya da müstakil kitaplar hâlinde, genellikle Merrâküşî'den ve farklı kaynaklardan naklen, *Bürde*'nin hâssaları ve şifa maksatlı okuma usulleriyle ilgili bilgi verilmiştir.[1] Bunlar içinde en meşhuru da Yalvaçlı İbrahim Efendi'nin (ö. 1876) Arapça kaleme aldığı, *Risâletü Havâssı Ebyâti Kasîdeti'l-bür'e ve'l-Mudariyye* adlı eserdir.[2] Yalvaçlı İbrahim zikrettiği hâssaları, Abdüsselâm bin İdrîs el-Merrâküşî'den naklen eserine almıştır. Hüseyin Vassâf (ö. 1929) da *Kitâbü'l-Külliyât* adlı eserinde Merrâküşî'den naklen ve farklı eserlerden de faydalanarak *Kasîde-i Bürde*'nin havâssını yazmıştır. *Kitâbü'l-Külliyât*'taki detaylı izahların bulunduğu bölüm, "*Kasîde-i Bürde*'yi Okumanın Âdâb ve Şerâ'iti"ni ve farklı hususlarını da içerecek şekilde Cihat Ekiz tarafından hazırlanarak kitabımıza alınmıştır. Biz de farklı eserlerden hareketle *Bürde*'nin okuma âdâbı ve havâssına dair bazı hususlardan bahsedeceğiz.

---

1 İlgili yazmalar için bu cildin sonunda yer alan proje metnine bakılabilir.

2 Taş baskısı için bk. Yalvaçlı İbrahim Efendi. *Risâletü Havâssı Ebyâti Kasîdeti'l-bür'e ve'l-Mudariyye*. İstanbul: el-Hâc Ali Efendi, 1274.

Bürde'nin iki türlü icâzeti bulunmaktadır. Bunlardan ilki kişinin *Bürde* metnini bir hocadan talim ettiğine ve talebeye okutma yeterliliğine sahip olduğuna dair verilen icâzettir. İkincisi ise kişinin *Bürde*'yi şifa maksadıyla okuyabileceğine dair verilen icâzettir. Bu eserlerin bazısında icâzetnâme metni taşbaskı usulüyle basılı hâlde olup -günümüz diplomalarında olduğu gibi- belge verilecek kişinin adının yazılacağı kısım boş bırakılır, buraya sonradan belgeyi alacak kişinin adı yazılırdı. Bu icâzetnamelerden bazı örnekler, kitabın ilgili bölümüne alınmıştır. İcazetnamelerin bazısında, *Bürde*'nin okuma âdâbı ve havâssıyla ilgili de bilgiler bulunabilmektedir.

Bu örneklerden biri İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, 889'da kayıtlıdır. Eserde *Kasîde-i Bürde* icâzetnâmesi, *Delâ'ilü'l-Hayrât* icâzetnâmesi, *Hizbü'l-A'zam* icâzetnâmesi bulunmaktadır. Örnek olması bakımından eser, yukarıdaki karekoda eklenmiş, ilgili kısım günümüz harflerine aktarılarak buraya alınmıştır. Günümüz harflerine aktarırken sadece uzun ünlüleri (â, î, û), hemze (ʾ) ve ayın (ʿ) işaretlerini gösterdik:

[s.6] **Musannifin Marzîsi Üzre Te'sîrinin Şartı Ya'nî Şurût-ı Kasîde-i Bür'e Beyânı:**

1. Erbâb-ı kâmilden izin almak,
2. Harâmdan kaçmak, ekilde ve şürbde ve sâ'ir ahvâlde,
3. Vudû'-ı tâm üzre olmak, okur iken,
4. Okurken kıbleye teveccüh etmek,
5. Kırâ'at eyledikde mahal pâk olmalı hattâ namâz câ'iz ola,
6. Ma'nâsını bilmek ve bilmege sa'y ve gayret etmek,
7. Esvâbları pâk ve tayyib olmak,
8. Kitâbın kemâl-i tashîh-i elfâz ve iʿrâbına dikkat etmek,
9. Nazmile okumak zîrâ huzûr-ı Habîbu'llâh'da nazmile okundu,
10. Efendimiz üzerine salât getürmek her beytin âhırinde,
11. Bu salât: "Mevlâye salli ve sellim dâ'imen ebedâ/'alâ Habîbike hayri'l-halki küllihimi" [s. 7]
12. İ'tikâd ve hulûs ile ahz idüp bu 'azîm şeydir bile,
13. Efendimiz'e kemâl-i ta'zîm ve şevk ve mahabbet üzre olmak,
14. Hudû' ve huşû' ve huzûr-ı kalb ile okumak,
15. Kırâ'at ederken dünyâ kelâmı etmemek,
16. Evvelinden âhırına muhkem hıfzetmek,
17. Cümleden evvel istigfâr etmek hattâ ditreye,
18. 'Amel-i sâlih takdîm etmek fâsıka sevâb olur ammâ te'sîr olmaz.

Âdâb-ı Kasîde-i Bürde Beyânı

1. Evvelinde Kur'ân okuya, bir cüz' yâhud bir hizb,
2. Niyyet du'âsını okuya, murâdı ne ise tahsîs ede, dîger olmaya,
3. Cum'a günü bede' ide,
4. Haftada bir hatmide, vird ile okur ise,
5. Birkaç hatmolacak yerde hatimleri ayırmayup tertîb ede,

6. Âhirindeki [s. 8] salavâtı okuya hamd ü senâ ile,
7. Sevâbını ve te'sîrini taleb ve tama' ve recâ' ide,
8. Ba'zı mahall-i mühimde ayak üzre, baş açık yalın ayak okuya,
9. Cümleden evvel iki rek'at namâz kıla ma'a sûre-i "kul yâ..." ve ihlâs-ı şerîf.

Kasîde-i Bür'e'nin Fâ'idelerinden Cüz'î Beyânı

1. 1001 hatim: Îmân ile gitmek içün yâhud her cum'a gecesi 'ömür hitâmına dek,
2. 101 hatim: 'Ömrü ziyâde mübârek olmak içün,
3. 1 hatim: Efendimiz'i rü'yâda görmek içün, cum'a ve pazarertesi geceleri,
4. 71 hatim: Celb-i devlet içün,
5. 3 hatim: Rü'yâda bir şey' görmek içün,
6. 1 hatim: Def'-i belâ ve kalb-i selîm içün,
7. 1 hatim: Def'-i ihrâk içün,
8. 41 hatim: Def'-i tâ'ûn ve vebâ içün,
9. 41 hatim: Husûl-i hâcet-i mühimme içün,
10. 101 hatim: Rızık artması ve tayyib olmak içün,
11. 1 hatim: Hasta üzerine yedi gün bir hatim gün dogar iken,
12. 41 hatim: Âsân-ı ticâret içün, [s. 9]
13. 3 hatim: Lâzım olan şey'i zihinde hıfz içün suya okuya, üfüre, içe,
14. 1 hatim: Gemide furtunadan halâs içün,
15. 1 hatim: Mahbûsdan halâs içün,
16. 1 hatim: Sabî üzerine cin ve şeytândan vikâye içün,
17. 1 hatim: Tüccârların metâ'ını mahalline selâmet varması-çün,
18. 1 hatim: Def'-i sârık içün,
19. 1 hatim: Mecnûn üzerine okuyalar hulûsâne,
20. 3 hatim: Baş ve diş ve bogaz ve kulak ve göz agrısına ve cemî' 'illete şifâdır.

Bürde'nin hâssaları ve okuma âdâbıyla ilgili ikinci örneği, Rusçuklu Mehmed Hayrî'nin (ö. 1909) *Hediyye* adlı *Bürde* şerhinden aldık. Mehmed Hayrî de Merrâküşî'den istifade etmekle birlikte başka kaynakları da kullanmaktadır. Aşağıdaki kısım, eser üzerine hazırlanan tezden aktarılmıştır[3]:

> Ber-minvâl-i muharrer Hazret-i Nâzım'ın (kuddise sırruhû) dahı sebeb-i 'âfiyetleri olmasıyla işbu kasîde-i mübârekenin pek çok havâssı olup bâ-husûs 'âlem-i menâmda şeref-i dîdâr-ı Hazret-i Fahr-ı Risâlet'le –'aleyhi's-selâm- müşerrefiyet ve emrâz-ı vefîreden kesb-i sıhhat ve sıbyânın mekâyid-i cinn ü vesvese ve sâ'ir emrâz u mûziyât-ı hissiyyeden masûniyet ve revâc-ı metâ' u ticâret ve gavâ'il-i sefer ve şedâ'id-i nüzûl ve tâ'ûn u vebâ ve küsûf u husûf ve berr u bahrde hübûb-ı riyâh ve sâ'ir belâyâ-yı nâgehânî-i semâviyye vü 'arzıyyeden selâmet husûslarında hulûs-ı niyyet ve şurût-ı kırâ'atine be-gâyet

[3] Oldukça özenle hazırlanan çalışma için bk. Muhammed Resul İpek. *Rusçuklu Mehmed Hayrî'nin Türkçe Kasîde-i Bürde Şerhi "Hediyye" (İnceleme- Metin-Dizin)*. Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2021, 78-79.

ri'âyet ile tilâvet ve hânelerde bulundurularak hıfz u vaz'ına kemâ-yelîk ri'âyet olundugu hâlde bilâ-şek te'sîrât-ı hasenesine nâ'iliyyet cümle-i havâssındandır. Şurût-ı kırâ'ati ber-vech-i âtî olup:

1. Evvelâ kemâl-i dikkat ve ihtimâm ile yıkanup âbdest alarak pâk olmak,
2. Sâniyen kıbleye müteveccih bulunmak,
3. Sâlisen elfâzının i'râb u harekâtına fevka'l-had dikkat edüp aslâ yanlış okumamak,
4. Rabi'an ma'nâsına vâkıf bulunmak,
5. Hâmisen mevzûn olarak okumak. Vezni "müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fe'ilün" veznidir,
6. Sâdisen hıfz ile ya'nî ezber okumak,
7. Sâbi'an ehlinden me'zûn olmak,
8. Sâminen "Mevlâye salli ve sellim dâ'imen ebedâ/'alâ Habîbike hayri'l-halki küllihimi" beytiyle salavât-ı şerîfe getürmek, ya'nî beyt-i manzûm-ı mezkûrı salavât-ı şerîfe makâmında kırâ'at etmek.
9. Tâsi'an işbu beyti kasîdenin her beyti 'akabinde tekrâr okumak ve bunlara kemâl-i derece hürmet ü ri'âyet etmek keyfiyyetlerinden 'ibâretdir.

Bir de kasîde-i şerîfenin vakt-i kırâ'ati gecenin sülüsüne müsâdif olmak ve hîn-i kırâ'atde agyârdan hâlî kalup kable'l-bed' iki rek'at namâz kılmak ve yedi yâhûd dokuz kerre salavât-ı şerîfe getürülmek ve bidâyetinde her kaç salavât-ı şerîfe getürülmüş ise nihâyetinde de tekrâr edilmek ve besmele-i şerîfeden sonra: "Elhamdülillâhi münşi'l-halki min 'ademi/Sümme's-salâtü 'ale'l-muhtâri fi'l-kıdemi" beytiyle kasîdeyi kırâ'ate şurû' etmek husûsları ba'zı şârihler taraflarından âdâb-ı müstahsene ve şurût-ı kırâ'atden olmak üzere olunduguna nazaran bunlara da mürâ'at lâzımdır.

Bir kimse işbu kasîde-i mübârekeyi şurûtuna ri'âyet etmek üzere her cum'a gecesi ahşam ve yatsu ezânları arasında tilâvet eylerse selâmet-i îmân ve sa'âdet-i her dü-cihân ile müşerref olacagı mu'temed şerhlerin rivâyât-ı mevsûkasındandır.

Bürde'nin hâssaları ve okuma âdâbıyla ilgili üçüncü örneği, Selanik Mahkeme-i İstinâf Başkâtibi Osman Tevfik'in (ö. 1882'den sonra) *Harpûtî Tercüme-i Mücmeli* adlı eserinden aldık. Osman Tevfik Efendi, Harputî Ömer Efendi'nin (ö. 1882) Arapça olarak yazdığı *el-'Asîdetü'ş-Şühde Şerhi Kasîdeti'l-Bürde (Kasîde-i Bürde Şerhine Dair Bal Bulamacı)* adlı meşhur *Bürde* şerhini muhtasar şekilde Türkçeye tercüme etmiştir. Derkenarda da İbrâhîm bin Muhammed el-Yalvâcî'nin *Bürde*'nin hâssalarına dair meşhur Arapça eserinden tercüme yoluyla alıntılar yapılmıştır. *Bürde*'nin beyitleriyle ilgili derkenârda yazılı hâssalar, Hüseyin Vassâf'ın eserindeki ilgili bölümle benzer olduğu ve Cihat Ekiz tarafından hazırlanıp bu kitaba eklendiği için burada sadece eserin gövde metninde, giriş kısmında ve derkenârın bir kısmında verilen bölümü aktarmakla yetindik:

[s. 5 gövde metin] Ma'lûm olsun ki işbu *Kasîde-i Bürde'*nin dokuz şartı vardır. 'Alâ vechi'l-marîz şurûtuna ri'âyetle kırâ'at olundıgı takdîrde mü'essirdir:

Birincisi: Vudû' etmek,

İkincisi: Kıbleye müteveccih olmak,

Üçüncüsü: Elfâz ve i'râbının tashîhinde dikkat eylemek,

Dördüncüsü: Kırâ'at edecek kimesne me'ânîsini 'âlim olmak,

Beşincisi: Nazmile kırâ'at etmek,

Altıncısı: Hıfzeylemek,

Yedincisi: Kırâ'at edecek olanlar kırâ'atına ehil ve erbâbından me'zûn olmak,

Sekizincisi: İmâm Bûsîrî Hazretleri'nin "Mevlâye salli ve sellim dâ'imen ebedâ/'alâ Habîbike hayri'l-halki küllihimi" beyt-i şerîfiyle edâ buyurdukları salavât-ı şerîfe ile kırâ'at etmek.

Dokuzuncusu: Her bir beytin tamâmında yine "Mevlâye salli ve sellim" beyt-i şerîfiyle salât ve selâm eylemekdir ve illâ mü'essir olmaz.

Rivâyet olunur ki İmâm Gaznevî Hazretleri Nebî 'aleyhi's-selâmı hâl-i menâmda görmek içün küllü leyle bu kasîdeyi kırâ'at ederdi. Lâkin muvaffak olamadıgı cihetle şeyh-i kâmiline bunun sırrından su'âl etdiginde, "Şerâ'itine ri'âyet edici olmadın." cevâbını verdi. İmâm-ı müşârun ileyh de ri'âyet etdigini söyleyince şeyh ba'de'l-murâkabe dedi ki, "Ben bunun sırrına vâkıf oldum, sen İmâm Bûsîrî Hazretleri'nin 'Mevlâye salli ve sellim' beytiyle edâ buyurdugu salât ile musallî olmadın. Hâlbuki sırr-ı tasliye bu salât-ı şerîfe iledir. Zîrâ nâzım-ı müşârün ileyh işbu kasîdeyi huzûr-ı sa'âdetde kırâ'at ederken, 'Fe-meblağu'l-'ilmi fîhi ennehû beşerun' mısra'ını okuyup tevakkuf eyledi. Cenâb-ı Fahr-ı Risâlet Efendimiz, ikra', buyurduklarında ammâ Bûsîrî, 'Yâ Rasûlallâh, şu beytin mısra'-ı sânîsine muvaffak olamadım.' Deyince, 'Ve ennehû hayru halki'llâhi küllihimi' mısra'ı fem-i sa'âdetden sâdır oldu." Ve binâ'en 'aleyh İmâm müşârun ileyh dahı şu mısra'ı salâtına derc eyledi. Her beytin âhırinde tekrârı, şiddet-i hırs ve kemâl-i muhabbet-i Nebî 'aleyhi's-selâm içündür.

Şurrâhdan ekseri hikâye eder ki Sa'du'l-Fârûkî nâm zâta bir 'azîm göz agrısı 'ârız olmuş ve hattâ görmez dereceye gelmişdi. Nebî 'aleyhi's-selâmı gördü. Ve fülâna gidip *Kasîde-i Bürde'*yi bi'l-ahz gözleri üzerine koymasını emir buyurdu. [s. 6 gövde metin] Mûmâ ileyh de gidip ahz ile gözlerine vaz' ederek kırâ'at eyledi. *Kasîde-i Bürde* sebebiyle Cenâb-ı Mevlâ şifâ ihsân ve i'tâ etdi.

Şerh-i mu'temedde der ki, bir kimse bu kasîde-i mübârekeyi her cum'a geceleri ezân ile yatsu beyninde şurûtuna ri'âyetle kırâ'at ederse âhir vaktinde îmân ve İslâm üzerine vefât eder.

[s. 2 derkenâr] el-Hâc İbrâhîm ibn Muhammed el-Yalvâcî Hazretleri'nin *Mecmû'a-i Kasâ'id* nâm kitâbından terceme olundu. Bir kimse *Kasîde-i Bür'e'*yi marîz üzerine yâhûd kendi nefsine kırâ'at eylese -eceli gelmemiş ise- Allâh Te'âlâ şifâ i'tâ eder. Tıfl-ı sabî üzerine kırâ'at olunur ise cin ve vesvâs ve cedde olan mûziyât vesâ'ir emrâzdan emîn olur.

*Kasîde-i Bürde'*nin ba'zı şerhinden hulâsa edilmişdir. [s. 3 derkenâr] *Kasîde-i Bür'e'*yi sefer edici bir kimse metâ'ı veyâhud kendi üzerine tahmîl eylese Allâh

Te'âlâ Hazretleri metâ'ına revâc ve sefer gâ'ilelerinden ve husrân-ı ticâretden ve cümlesinden sâlim eyler. Ve nuzûl-i şedâyid ve tâ'ûn ve vebâ ve küsûf ve husûf vaktinde ve sefîne ve hübûbü'r-rîh ve sâ'ire içün kırâ'at etmeli. Tecrübe olunmuş ve fevâ'id-i 'azîmesi görülmüşdür. Zîrâ şu kasîde-i mübâreke ki bir kenz-i mahfî sırr-ı 'acîbdir. Ma'lûm ola ki *Kasîde-i Bürde'*nin şurûtunda bir takım vecihler ta'dâd olunur.

Evvelâ, harâmdan ictinâb etmek,
Sâniyen, i'tikâd ve hulûs ile okumak,
Sâlisen, 'amel-i sâlih takdîm eylemek,
Râbi'an, esvâbını tatyîb etmek,
Hâmisen, kıbleye müteveccih olmak,
Sâdisen, dizleri üzerine oturmak,
Sâbi'an, Allâh Te'âlâ Hazretleri'ni yedi kere tahmîd ya'nî senâ eylemek,
Sâminen, üç kere salavât-ı şerîfe okumak,
Tâsi'an, este'îzü bi'llâh (le-kad câ'eküm [s. 4 derkenâr] rasûlün min enfüsiküm 'azîzün 'aleyhi mâ-'anittüm harîsun 'aleyküm bi'l-mü'minîne ra'ufu'r-rahîm. Fe-kul hasbiya'llâhu lâ ilâhe illâ hû 'aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbu'l-'arşi'l-'azîm) âyet-i kerîmesini bir kere kırâ'at etmek ve

'Âşiran, şu salavât-ı şerîfeyi okumak: Allâhümme salli 'alâ Muhammedin fi'l-evvelîne ve'l-âhırîne fi'l-mele'i'l-a'lâ ilâ yevmi'd-dîn. Ve bu şartlardan sonra iki rek'at namaz kılmak ve yedi kere Nebî 'aleyhi's-selâm üzerine salavât-ı şerîfe getürmekdir. Ve ba'dehû este'îzü bi'llâh (le-kad câ'eküm) âyet-i celîlesini yine âhırine ve ba'dehû *Kasîde-i Bürde'*yi okudukdan sonra evvelki gibi yedi kere salavât-ı şerîfe getürmekdir. Ba'dehû (Allâhümme etevesselü bi-kırâ'eti'l-kasîdeti'l-mübâreketi ileyke en-tu'tıyenî hayra'd-dârayni 'âcilen ve âcilen) dedikden sonra hâcetini taleb etmeli. Yedi günden evvel nef'i müşâhede olunur.

Nüzûl-i şedâyid ve tâ'ûn ve vebâda okunursa Allâh Te'âlâ [s. 5 derkenâr] mesrûr ve gumûmunu def' eder. Ve sefînede okunursa âfât-ı emvâc-ı rîhden sâlim olur. Marîz üzerine okunursa şifâ ihsân eder ecel-i mev'ûdu gelmemiş ise. Mahbûs içün okunursa sâlimen halâs olur. Sabî üzerine okunursa Allâh Te'âla Hazretleri cin ve insin keydinden emîn eder. Ve kasîde-i mübârekeyi metâ'ına veyâ kendi üzerine tahmîl ederse Cenâb-ı Hak ziyâde eder. Ve gavâ'il-i sefer ve rîhden selâmet verir. Ve bir kimse cum'a gecesi 'işâ-ı ahîrden ya'nî yatsudan sonra tahâret-i kâmile ile kırâ'at ederse menâmda Nebî 'aleyhi's-selâmı görür. 'Ömrün ziyâdesi, belânın def'i, menfa'atin celbi, hâcetin husûli içün cum'a gecelerinde okunur. Ve rü'yet-i Nebî sallallâhu 'aleyhi ve sellem içün devâmen leyl ü nehârda ve tâ'ûnı def' içün ve bir şey'i menâmda görmek içün devâmen geceleri de okunur. Şu kasîde-i mübârekenin kırâ'atine şurû' etmezden evvel [s. 6 derkenâr] rızâ-yı Allâh içün iki rek'at hâcet namâzına niyyet etmeli ve ba'de's-salât üç kere "bismillâh, tevekkeltü 'ala'llâh ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh" ve üç kere "hayrun lenâ ve şerrun li-a'dâinâ Rabbi yessir ve lâ tu'assir Rabbi temmim bi'l-hayr âmîn yâ Mu'în yâ Rabbe'l-'âlemîn" ve üç kere de "Yâ Fettâh ve mâ en-nasru illâ min 'indi'llâh" ve üç kere de

"Allâhu ekber, Allâhu ekber, lâ ilâhe illallâhu va'llâhu ekber Allâhu ekber ve li'llâhi'l-hamd" demeli ve bir kere de besmele-i şerîfe ile este'îzü bi'llâh "le-kad câ'eküm" âyet-i celîlesini âhırine kadar okumalı. Ve nebî sallallâhu 'aleyhi ve sellem hazretlerine şu salât-ı şerîfeyi kırâ'at etmeli: "Allâhümme salli efdale salâtin 'alâ es'adi mahlûkâtike seyyidinâ Muhammedin ve 'alâ âlihî ve sahbihî ve sellim 'adede ma'lûmâtike ve midâde kelimâtike küllemâ zekerake'z-zâkirûn ve gafele 'an zikrike'l-gâfilûn." Ve eger marîz üzerine kırâ'at olunur ise üç kere nefes etmeli.

Bu bölümde, farklı eserlerden hareketle Bürde'nin havâssına dair çeşitli örnekler vermeye çalıştık. Bir sonraki yazıda Cihat Ekiz, Hüseyin Vassâf'ın Kitâbü'l-Külliyât adlı eserinden hareketle yine Bürde'nin havâssına ve şifa maksatlı okunmasına dair bir bölüm hazırladı. İlgili yazının ardından her iki bölüme dair bazı notlar eklendi.